

SZŐCS GÉZA

KÉRDÉSEK A XXVI. SZÁZAD KÖLTŐIHEZ

Huszonhatodik századbeli hazám költői, akik ezt, amit mondok csak mint nyelvemléket fogjátok olvasni, ha fogjátok látszunk-e nektek, láttok-e tisztán? vagy ezt a kort is füstfüggöny-cafatok takarják majd el, dörgésrétegek akna lába fölírta homoktölcsér, ejtőernyősök szakadt, égett rongyai, mint támolygó, nyomorék selyemsárkányok az égen bombavető földbe süppedő csigaházai, mint mérhetetlen csizmaszárak és mindemögül ki-kihallszik, ki-kilátszik az ének – néhányan, több szólamban, énekelünk.

És a tenger tragikus temetése, és a nyolc méter magas, életbe vágó darvak, akik őrt állanak a parton és a fennsík, ahol a roncs betört reflektoraiban fehér rablódarazsak és esővíz

és lehet, hogy nyakigláb akasztófák sora a Sétatér mentén vagy egyszerűen a lámpavasakon himbálóznak majd, körte gyanánt a város vezetői, meg a fegyveres ellenállók; és lehet, szögesdrótok a színház udvarán és barikádok a Malom utcában mialatt körözüny-falragaszokat göngyölget a szél és a vaspofontól szétloccsant Belvedere szálloda romjai –

mert szitakötő-fejét arcához nyomja, közelről városunk szemébe bámul a pusztulás.

De nem pusztul el a város, akárhogy is!

Ezt a földet, ezt a megviselt országot akárhány idegen talp tapossa is akárhány idegen mancs tépázza is dobálják akárhány halottal ismét a kutakat tele ha lehetetlen lesz is megint a források fölé hajlnod, mert a vízből *nem a te arcod néz vissza rád* – és az ekével felforgatott temetők és a lovasszobrok melléig érő tűzvész –

így is, úgy is

elkotródnak az országrontók és akkor megint az országépítők akkor megint ez a szívós emberfajta ezek az emberek, akik itt a Szamos mellett is olyan hosszú ideje de milyen hosszú ideje ezek!

BALÁZS IMRE JÓZSEF

KOMPLEX POSZTAPOKALIPSZIS

Szócs Géza: *Kérdések a XXVI. század költőihez*

Elsőként az apokalipszis képek fognak meg a versben. Belelépünk, belekerülünk egy olyan disztópiába, amilyenről filmek és sorozatok vizualitása tudósít számunkra egyre gyakrabban. Minden máshogyan van, minden máshogyan kezdődik a XXVI. században, de a mindenkori háborúk, forradalmak utóélete felől mégis megfeythetően – a legerősebb, ember nélküli tájképrészlet talán ez: „a tenger tragikus temetése, és a / nyolc méter magas, életbe vágó darvak, akik őrt állanak a parton / és a fennsík, ahol a roncs betört reflektoraiban / fehér rablódarazsak és esővíz”. A gépi és az élő szférák repedésmentes, de mégis meghökkentő Szócs Géza-féle összeillesztései más, korábbi Szócs-versek felől nézve ismerősek. Cyberpunk képek, amelyekbe beszüremlenek, mondjuk, *A Gyűrűk Ura*-trilógia nagyszabású pusztulásvíziói.

Mégis van egy megfejtésre váró kérdés a verssel kapcsolatban. Szócs Gézát és az általa is több évig szerkesztett Echinox körét a hetvenes években sokáig az elvontság, az öncélú kísérletezés, a neoavantgárd metanyelv alkotóiként tartották számon Erdélyben és Magyarországon egyaránt. Az 1977-es *Kilátótorony és környéke* című kötet záró verse viszont mintha egy másik kódot (is) működtetne, és utóélete, antológiákban, valamint sajtóban történt gyakori újraközlései, tévés-rádiós elhangzásai révén (az Arcanum Digitheca a verscímre e sorok írásakor hatvanhét találatot jegyez) mára a „radikális nemzetszemlélet” egyik reprezentatív versévé vált. (A szókapcsolatot N. Pál Józseftől idézem, egy olyan méltatás címéből, amely Szócs Géza versére is kitér.) Ha Dsida Jenő pályáján a kivétel meghökkentő erejével hat a *Psalmus Hungaricus*, akkor a *Kérdések a XXVI. század költőihez* bizonyos értelemben Szócs Géza *Psalmusa*, azzal a különbséggel, hogy nála aztán van még néhány (ritkábban emlegetett) *Psalmus*.

Hogy számomra a vers mégsem valamiféle töréspillanat jelölője Szócs Géza pályáján, azt sokféleképpen tudnám alátámasztani. Kézenfekvő lenne az életmű utolsó két-három évtizede felől visszatekintve keresni meg, nyomozni vissza Szócs kései vízióinak előképeit az első kötetekig, akár a *Kilátótorony és környéke* vagy a *Párbaj* verseiig; vagy követni azt az értelmezői javaslatot, amelyet a nyolcvanas évektől kezdve a magyarországi recepció alakított ki, egyfajta elmélyülésként vagy a közösségi felelősségvállalás előtérbe kerüléseként méltatva a *Kérdések a XXVI. század költőihez* vagy a *Délkelet* című verseket.

Saját értelmezői javaslatomnak, amelyik tehát számol azzal, hogy nem szinguláris pillanatról van szó a Szócs-életműben ennek a versnek az esetében, fontos eleme a Szócs-költészet weöresi kiindulópontja. Emlékezetes, 1973-ban megjelent Weöres-esz-széjében (*A parton Proteus alakoskodik*, Korunk, 1973/12) Szócs a Weöres–Szentkuthy–Hamvas-hagyomány visszaszerzésének fontosságáról beszél. Az esszé egyik visszatérő gondolata az ellentétek weöresi és Szentkuthy-féle figyelmen kívül hagyására vonatkozik. Weöresnél, mint mondja, egy olyan sajátos idődimenziójú tapasztalattal kell

számolnunk, ahol akár a „de” szó is irrelevánssá válhat. (1854. o.) Szentkuthy ugyancsak idézett mondata az egyenletekről pedig szintén az azonosság, a közös pont megtalálására sarkall: „egy egyenlet mindig csak egyetlen dolgot fejez ki, soha kettőt”. (1857. o.)

Mindezt annak alátámasztására hozom fel, hogy Szőcs már első, 1975-ös verseskötetének megjelentetése előtt is érzékeny arra, hogy az ellentétek sok tekintetben kulturális konstrukciók. Kísérleteinek jelentős része már ekkor is, és később is, arra vonatkozott, hogy amennyiben lehetséges, egy centrális pontot tételezzen – ha pedig ez nem látszik elérhetőnek, akkor másféle konstrukciókat hozzon létre, hogy az oppozícióknak máshol építsen tengelyt, mint ahol azokat a többiek látják.

Hogyha ezt a korszak erdélyi magyar politikájára fordítjuk le, igen praktikus értelmet is nyerhet egy ilyen alapállás. A hetvenes évekre, amikorra egyértelművé válik egy korábbi enyhülést követően az, hogy Nicolae Ceaușescu politikai rendszere egyre keményebb, egyszerre antidemokratikus és nacionalista diktatúra felé tart, akkor a politikai ellenállás különböző irányvonalai egy közös, időleges célban és összefogásban találkozhatnak, amely az egyetemes emberi jogok, a történelmi kisebbségek vagy akár a transzcendencia nyelvén egyaránt meg tudja szólaltatni a kurrens problémákat. Szőcs Géza hetvenes-nyolcvanas évekbeli kötetei a maguk szintetikus kötetkompozícióiban ezt az összetalálkozást is képesek megjeleníteni – ráadásul egyszerre hordozva a rendszerváltás előtti összefogásoknak és a mitikus felülemelkedéseknek a modelljeit.

Az értelmezői javaslatomnak egy másik fontos rétegét Szabó Róbert Csaba fejtette ki egy tanulmányában (*A referencialitás kérdése Szőcs Géza költészetében*, Korunk, 2004/5), amelyik eredetileg szakdolgozatként íródott a BBTE Bölcsészkarán. Ebben az olyan típusú versek vonulatára irányítja rá a figyelmet Szőcs korai költészetében, mint az *Első hallásra is közérthető, éppenséggel felolvasásra szánt helyzetvers, amit egy ismert stílusesszövegre építettem, a Konkrét vers az afrikai lópestisről*, vagy a már korábban is együtt említett *Kérdések a XXVI. század költőihez és a Délkelet*. Ezekről a recepció egy része hallgatni látszott, más értekezések pedig az exkluzív felértékelésük felé mutattak. Csakhogy a Szőcs-féle stratégia lényege ezekben a versekben az, hogy nem egyszerűen egy politikai szembenállás szubverzív üzeneteket hordozó szövegei, hanem egy másik oppozíciós tengelyt, illetőleg reflexiós szintet is létrehoznak: ez pedig a korszakban elterjedt kettős beszédre, allegorikus kódra vonatkozik. Nem csupán a politikai rendszerrel szembeni elégedetlenség mondható így ki, hanem a kettős kóddal (és a korszakban éppen dominánssá alakuló allegorikus beszéddel) szembeni elégedetlenség is. Szőcs invenciója, hogy mintegy rámutat a kód működésére, ironikus módon (*helyzetvers, amit egy ismert stílusesszövegre építettem*), és ezáltal a zártság/nyíltság dialógusában, reflexivitásában tartja fenn a nyíltságot. Ebben a megközelítésben tehát a politikai mondanivalójú szöveg egyben meg is idéz korábbi ilyen tárgyú szövegeket, a *Kérdések a XXVI. század költőihez* töredékesítő nyelvű befejezéséhez pedig („ezek az emberek, akik itt a Szamos mellett is / olyan hosszú ideje /

de milyen hosszú ideje // ezek!) szintén pluszjelentéseket rendelhetünk, amennyiben nem áttetsző nyelvi kódként, hanem a rámutató gesztussal együtt jelenik meg. (Én magam valamelyest Tompa László *Lófűrösztés* című versének zárlatát hallom bele viszonyítási pontként a versjelentés-képződés folyamatába: „Egykor így álltak (ők vagy apáik) / A Prutnál is – [...] / Ők örömtelenül is, ha kínba tébolyodottan: / Itt fognak állni örökké – hogy Imre szorítja, / Áron pedig... Áron nem hagyja magát!”) A vízparti helytállás toposza egyben intertextus is. Fontos tehát, hogy a posztapokaliptikus-avantgárd képektől az allegorikus kód, majd a töredékesítés felé alakuló versív mindegyik pillanatára figyeljünk. Szöcs itt akár két- vagy háromféle poétikát is megidéz.

Szöcs Géza nemzedékének választott stratégiája a nyílt politikai szembenállás korábbiaknál radikálisabb vállalása a hetvenes-nyolcvanas évek Romániájában – ezért is jellemző irodalmi nemzedékének szétszóródása, alulkanonizáltsága, mert kényszerű és önkéntes kivándorlás, elhallgattatás, perifériára kerülés kísérte a nemzedék rendszerváltásig tartó útját. (A történetet Martos Gábor rekonstruálta meggyőző módon *Marsallbot a hátizsákban* című, 1994-es könyvében.) Az Ellenpontok című szamizdat folyóirat történetével, Cs. Gyimesi Éva beadványával, a Limes és a Kiáltó Szó köreinek működésével összefüggésben vizsgálva kell kísérletet tennünk annak megértésére, hogy mit jelent pontosan a *Kérdések a XXVI. század költőihez* beszédmódjának meglepő nyíltsága.

ANDRÉ FERENC

APOLÓGIA EGY XXVI. SZÁZADI KÖLTŐHÖZ

*„ó ó ruhám is zúzmarás
és vállamon hiúzmarás”
(Sz. G.)*

itt ez az évszázad és én meg fogok halni
megperzselődöm kifogásaim kereszttüzeiben
látom is magam a kósza parázs
izzásában akár hiúzmarás
a bőrön
belém karmol az évezred
(ne mondd hogy nem élvezted)
agyarai közt ingem pamutszövetével
vigorog rám majd eliramlik
a fűgén kapaszkodó bozóttűz elől

hiúszájban ruhám herseg
felhasadt szövetű versek
között mint a koromból
füstgomoly ha elúszik
előugrik és dorombol
majd belém mar a húsig
csámcsogó véres szótagok
kiköp pár túl rostos ragot
lassú tűzön pörkölt erény
a túlrágott költeményⁱ

mi lesz velünk mikor egy napon
arra ébredünk föl vacogva
hogyan cserben hagytak a versek is
átálltak a másik oldalra
ott serken belőlük hanyagul
a vér és a porba szivárogo
helyettük csak a szél zizereg
tompán konganak a gitárok

mihez kezdünk akkor majd
azon az előre sejthető ésszel
mégsem fogható hajnalon
amikor leszakad ránk a mázsás
éjszaka és lassan hömpölyögve
szurokba fojtja mind a verseket

és te költő mihez kezdesz hová bújsz el megpihenni
hová bújsz az éjszakában mancsod nyomát hová rejted
mert kuporogj akárhogy is csalitosban ligetekben
irhádát hiába óvod mindig jön egy nagyobb medve
jönni fog és nagy robajjal feldúlja a menedéked
jönni fog hogy elcipeljen téged majd a javítóba
ahol addig idomítnak nehogy félrenyeld a hangot
jönni fog hogy rendet rakjon utánad a szavaid közt
elcipel s dörgedelemmel beköltözik a házádba
begubózik az ágyadba öleli a kedvesedet
kutyádat húscafatokkal maga mellé szelídíti
a verseid megtanulja és sajátként mondja másnak
amíg téged a gondozók tisztább gondolatba ráznak

*i felsikolt az értelem
ki figyel ott a ház mögött
ki hever ott vértelen
torkának ki szökött*

te költő aki ott verejtékezel a túlfűtött
 huszonhatodik század lépcsőjén lihegve
 mondom én neked úgy szeretnék hinni
 úgy bízni benned maradéktalanul
 benned bízni szeretnék kivetni a horgom
 vakul a jövőbe hátha mégis megérkezik
 megszorítod és megrántod kitépsz engem
 a jelenből ami egyre harsányabban lángol
 az ablakom alatt zsarátnokon jár az összes kóbor jószág
 tűzön lépkedő királyok talpa serceg míg hirdetik

AZ ÉVEZRED ÉRDEKLŐDÉS HIÁNYÁBAN ELMARAD

költő ha bármi módod van rá ha a tudományos
 helyzeted annyira kifinomult hogy képes vagy üzenetet
 küldeni nekem a múltba akkor kérlek
 vetesd fel egy kazettára és dobd bele a szamosba
 hogy sodorja vissza hozzám a törmelékekkel együtt ide
 a huszonegyedik századnak nevezett katasztrófafilmbe
 áruld már el nekem lesznek-e még lányok akik
 bele tudnak szeretni egy hajócsavar illatába
 lesznek-e még fiúk akik ölelkezve táncolnak
 egy-egy lenge szonett dallamára

te huszonhatodik századbeli hazám költője
 vigasztalj meg maradéktalanul kérlek mondd
 hogy lesz még költészet
 lesz még hazámⁱⁱ
 és lesz még a huszonhatodik század
 hogy lepihennek majd a fenyegetések
 amelyek dögszagot hordanak szárnyuk alatt
 óvják mint fiókat a szélől
 lesz-e még hazám amely több mint egy

*ii a sodrást csak te értheted
 megérte*

*nem nem érte meg
 hogy hazám lehetne bár
 viseltes hajólapát
 de most fölötte üres dómok
 boltívei hajolnak át*

talpalatnyi föld amelyből néhány zsíros
giliszta kimajszolja az utolsó rögöket is
lesz-e még hazám amely levedli végre
a zsarnokság fekélyes bőrét ahol nem
kell félni minden percben hogy
egy kígyóval ülünk szembenⁱⁱⁱ
lesz-e még nép akit nem duzzaszt
mocsárrá néhány dagályos félbolond
akiknek gerince hokibottá keményedett
és szívük helyén jégkorong

lesz-e még a versnek bármi foganatja
fészkel-e majd a tövébe igazság
enyhít-e lázat adományoz-e új takarót
a javítóintézet cserepes tenyerű növendékeinek
lesz-e még a század ahol beszélnek a versről
és lesz-e még aki e nyelvre emlékezni kíván
és lesz-e még bármi nyelv amelyen emlékezni lehet

s mi van ha nem lesz kinek fáj a vers ha nincs
kinek sajdul bokája a verslábak ficamától
lesz-e kell-e több legyen a költészet mint
hogy két csillogó tekintetű kamasz a bolygó
két ellentétes pólusán a földre tesz egy-egy
szelet kenyeret és azt mondja:
a világ egy szendvics
már csak az a kérdés kinek akadunk a torkán
lesz-e még a versnek tavasza böjtje
vagy addigra széthordják a mormoták

a versek mikor hagynak cserben minket?
mikor tépnek tapétát és mikor mosnak inget?
mikor tanítanak mélyre ásni látni minket vakondul?
mikor nyitják meg az érzékelésünket a szavakon túl?

*iii medertelen életfolyam
ki fejt meg méregfogam
ki táncol kígyóbaletten
király nem csak kobra lettem
sziszegésem szúr és zörög
szeretsz de nincs hozzám közöd
megizzadtam szerelmedben
kinőttem és levedlettem*

huszonhatodik századi hazám költője
bocsáss meg hogy miattam
létezel mert elképzelvelek
bocsáss meg hogy nem tehattünk többet
bocsáss meg kérlek bár tudom nem lehet
bocsáss meg hogy örökségül
hagytunk ennyi világadoosságot
bocsásd meg ha hasonlítasz hozzám
és azt végképp hogyha nem
bocsásd meg hogy gyávák voltunk
beismerni a botlásainkat
elhittük hogy kell legyen egyensúly
és valahol be fog állni magától
hogy ennyi romboló között kell lennie
néhány jó szándékú indiánnak is
de nem voltak közöttünk indiánok
nem lehettek ezért burjázott
oly szaporán a cserben hagyás
hogy mintha mindig víz alól beszélénk
hangunk tompán szakadozva bűg át az időn
bocsásd meg hát költő nekünk
hogy mi sem voltunk jobbak
bocsásd meg hogy miattunk
a zárt osztályra dobnak
bocsásd meg hogy ellenállás
nélkül lehullott az oltalom
szavainkról amíg elkuncogtunk
pár dévaj bordalon
bocsásd meg hogy nem sikerült
zsarnokok nyakára lépni
bocsásd meg hogy bár friss a máz
a rettegés a régi

és akárki győz a végén
dávid vagy góliát
saját fejére fércel majd
világló glóriát
a vers meg riadtan gyújtja ránk
az allegóriát
vállunkon éktelenkedhet
heges hiúzmarás
de ott gomolyog felettünk mindig
a fellegóriás

**TOLVAJ
ZOLTÁN**

AZ IDŐGÉP FELTALÁLÁSA

Szőcs Gézának a XXVI. századon túlról

Drága Géza, egy Dyson-szférából írok.
Nem vagyok több, mint pusztá hologram,
kódtöredék egy óriási, üres gömbben,
ami egy távoli csillag héja körül kering.
Belőle merítünk végtelen energiát
a világméretű szimulációhoz,
amiben az egyén a minden,
és a minden: egyén.

Léteznek berögzült közösségi minták.
Országok, nemzetek, népek halovány
térképén még előhívható a kollektíva
néhai sokszínűsége: sok milliárd fekete-
fehér arc, sorsok és archetípusok
dinamikus gazdagsága.

De repdeső években nem gondolkodunk.
Az évszázadokat régóta nem strigulázzuk.
Programunk természetes elévülési ciklusa
a kalkulált amortizációs rátával számolva
millenniákban mérhető. Több millió
fényév választ el minket az utolsó
fizikai fronton zajló háborútól,
amit hús-vér elődeink megvívtak
valahol a Proxima Centauri körül.

Felszámolták az anyagközpontúságot.
Dögvész, fegyverek, dübörgő tankok,
sortűz és akasztófa nem vár itt senkire.
Egysíkú, derengő stelláris bolyongás
az életünk. Sorsunk a tagolatlan
jelenben lebeg, habár a Hálózat
már pedzegeti az időutazást, de
egyelőre csak gyenge gondolat-
átvitellel sikerül hurkokat löni
hátrafelé a múltba. Talán ezért
érzed úgy most, mintha valaki
halk szavakat súgna a füledbe.

Ne aggódj, nem örültél meg.
Csupán a Program
kutatja a törölt eredet töredékeit,
közös halmazunk szerves metszetét.
Holott primán beszél a valaha
létezett összes élő és holt nyelvet
(kb. tizenegyezer), valamiért mégis
ezeket a jelsorokat részesíti előnyben
a random Memória, hogy gépies
vigaszt nyújtson: a nyelvnek mindig
lesz emléke – az emlékezetnek nyelve.

Rögzül benne a Hangyásberek,
a Beth Avrohom, a Kétvízközben
hátrafelé folyik a Kis-Szamos. Adott
a tervrajz: porszemről porszemre,
csepről cseppre leképezzük
az erodált tájegységeket a Dyson-
világ szilánkos panoptikumában.
Ezért szólok hozzád, némi vargabetűvel,
visszafelé, de nem hiába – nemsokára
mindnyájan csatlakozunk a holisztikus
dimenzióhoz, ahol a pusztulás
csak a józan ész mértéktartása,
különben senkit se köt gúzsba
az idő könyörtelen iránya.

A Gép forog központi csillaga körül.
Magába szívja a különálló fotonokat,
néhai lelkek fénylő velejét szimulálva.
Így történhet az, hogy ezt a verset
hallottad korábban. Bőven az előtt,
hogy itt és most – vagy ki tudja hol
és mikor – egyáltalán világra jönné.

VASS TIBOR

FULL.DOC

Kun Marcella Itsenes verseiből

*„Talán az élet, munkáinkért, / Nem fog fizetni semmivel, /
De a halál majd szemeinket / Szelíd, lágy csókkal zárja be, /
S virágkötéllal, selyempámán / Bocsát le a föld mélyibe.”*
Petőfi Sándor

Temérdek szitakötőt,
a vízfelszínnek felett alig nulla
egész huszonhat centiméterrel cikázókat cikizzük,
látszunk-e nektek, láttok-e tisztán?
Színd fel begyem a sok vizet,
*aranyat önt az ősz, s mi fürdünk benne. Jövendő halottak.*²
Negyed nyolckor lát hozzá a triumvirátus,
reggel negyed nyolcra van szó, egy fűkaszás és két fűnyírász

hozzálátásáról a Szent-medence közvetlen közelében.
Petőfit, Tompát
Önt

is idézzük, őszülők az őszelőben,
cikizzük, Arany, Petőfi, Tompa hogy végzi

dolgát, ki-ki milyet, melyiket,
csereberélgetnek kerti, csereberélgetnek költői teszveszközöket.
Petőfi koltóiakkal csencsel, cincálja Tompát,
bírná rá az önjáró négyütemű magához ragadására,
ami Aranyánál a legtöbbet,
álmozatlan benzinszagát úgy hordja felénk a bereki szél,
ahogy szitakötők felé ázott

bőrszagainkat,
ehhez hozzájön még az a kép, hogy Petőfi és Tompa kétüteműiét
alulról szagolja egy ellenkező irányban nőtt,
magába temetkezett
bokroccka, teszem azt, ibolya. Tompa virágregény-kék színt ölt,
amíg azt számolgatjuk, hányadik század van most,
hányadik lesz a huszonhatodikban. Ennyi eszünk van

bokros theendőink közepett, vége a temérdek szótáv-költőnek.
Közeleg a nyolc, óráról beszélek,
a takarítók cikázásban,
csikk-ázásban füstölögnek, vajon kik hajítják búzrudaik égeztét
az aranyöntésbe, de nem hajítja senki,
felverődik halom cigarettavég nulla egész huszonhat Szent-méterre,
lehetne akár kavics, éppenstéggel a medencébe.

Medenciánkék, mondom Szentinek kétezerkettőben,
a róla csak később elnevezett medencében
az ég színére,
az ég szerelmére, mondja ő válaszul,
a huszonhatodik század üzemanyagtöltői vajon mi
a francot kezdenek majd az önjáró, igazifú-igazító Vassaiddal,

az hagyján, mondom, ott van még a többi,
*ahol a roncs betört reflektoraiban fehér rablódarabok és*³ Eső-
víz gyúl, a fűigazítók körében igazi tó, igazi fű,
gazi kavicsok napernyőre verődésével csapásokra célzunk,
hozzállásunk türelmes,
a nagy, kék Szent-ernyőre felverődött kavicsok
verődhetnének arcinkba, tarkóinkba, nyakverőerre,

igazi fűbe harapna egyszerre pár szótáv-költő,
a huszonhatodik században úgy beszélneek rólunk,
egyszerre, igazi fűharapottakról,
hogy mókázón távozunk Berekfürdőn, a Szent-medencéből
negyed nyolckor a versélők sorából
egy vagy több felverődésnek köszönhetően,
szitakötő-fejét arcához nyomja, közelről
városunk szemébe bámul a pusztulás⁴. Szép, Szent-kék keretes

gyász hírünk döglesztő vidámságot hozna egyesek életébe,
huszonhatan biztosan lennének ilyenek,
másokéba szomorúságot. Ők lennének talán többen,
igazi fűvet szívnanak kollektív temetésünkön,
teszem azt, ibolyából,
füstjeik árnyéka úgy verődne fel
sorban álló urnáink vagy koporsóink fedelére,
hogy gyönyörűségében negyed nyolckor
magától szólalna meg a legközelebbi lélekharang,
mindenki csodának gondolná,
pedig csak egy óvatlan szomszéd idomított kavicsai ívnak
a halszerű nyákos harangtesttel.
Meg vagyunk dobálva még a túlvilágon is.

Ilyen helyen még a fűkasznírás is élvezetes munka,
ide hallani, a robajon átjön,
ezzel az a főfűnyíraskaszás motiválja a melósokat,
akit hajdanában a Pávai Vajna Tószialista Brigád vezetőjeként
azért kaszálnak el, mert előszeretettel nyírja
a kommunista szombatot,
jelenléti Évát vezet ív helyett,
halszerűt, nyákosat, harangtestűt,
a huszonhatodik század hadtáposaként
különadagot ad egy Tompamiska alakú tábori lelkeseknek,
akivel a gulyáságyúk árnyékában szidják Lenint,
a fürdő zuhanyzójának csúszós mauzolinóleumát,
Petőfit, Aranyt és a nyelvrontó széphalmít.
Nincs az az Itsen, aki ennyi bűnt megbocsát,
és akkor ott van még *a tenger tragikus temetése⁵*,
a reggel negyed nyolc, amelyben a hangokkal,
a szagokkal, a szaglókkal elvágólag illik rá
akárhányadik század a jelenhaló rendszerre,
nem számít, ha lerepül forgó alkatrész, esetleg fej
egy vagy több lubickolló nyakról.
Majd lecserélik nyolcra a vizet, oszt jónapot.
Kész. Villa, olló gyerek kezébe nem. Halló, halló,

itt rádió Berekfürdő, kérjük, a melósok ne bánják,
 hogy az írótaborozók hét órától külön engedéllyel
 élvezhetnék a csendet,
 a jó illatot,
 zarkassák őket nyugodtan, a ló meghal, a fejek leröpülnek,
 maguknak a munkát el kell végezniük nyolcig,
 akkor van nyitás,
 különben is, *a halál az Istennek jó tetszése*⁶,
 önök jó helyen és jókor dolgoznak, a költők csikk-
 áznak rossz helyen, mindegy, melyik században,
 verődjön fel rájuk nyugodtan sár, kavics, ibolya,
 éljenek béketúrón kipufogó gázaik,
 Gézaik éltető illatában.

1, 3, 4, 5 Szőcs Géza: *Kérdések a XXVI. század költőihez*

2 Mezey Katalin: *Aranyat önt az ősz*

6 Hajjas Béla: *Isten akaratja*. Rajz Tompa Mihály lelki életéből

SÁNTA MIRIÁM

KÉT ÉVSZAK

Szőcs Kristófnak

Mert ami másnak börtön volt, az nekünk a paradicsom.
 Így áll meg az idő a tömbház falán. Így állítjuk meg azokat,
 akik csak szidni tudták lakóhelyüket: a szomszéd is tudja,
 hogy kifutott a tej. Az erkélyeken kihajolnak azok,
 akik negyedik, nyolcadik, vagy tizedik emeleti lakásának
 pléhtetejét még nem feszítették fel a hirtelen keletkező szélviharok,
 mielőtt lejárt volna a hitel.

A Hányinger utcán lezúduló esővíz megtölti majd a főutat,
 és borsónyi jegek halmozódnak fel a bérházak fullasztó udvarain.
 Hetekig nem jön a szemetes éjszaka, hogy a szétválogatott hulladékot
 egyetlen teherautóba öntse. És lehet, hogy meginog majd
 a Monostor végébe épített felhőkarcoló, amely Gyaluból
 és Szászfenesről is látszik a kígyózó kocsisorokból,
 a februári ködös agóniából, és a júliusi gyilkos,
 napfényverte szmogból is.

Fényművészek síkító reflektorai – hidak a Belvedere szállótól a Feleki-tetőig; éjszaka az örök halogénben, mint kínzókamrában, megszólalnak az énekesmadarak.

A Szamos-parton kivirágzik a kaktusz a festékesvödörben, amit ottfelejtett valaki a homokos parton.
Bódító illatára szenderek érkeznek, szárnyuk propeller, hínáros levegő felkavarói: szemek a szárnyon, tarka szárnyon, tarka vitrók kőboltozat alatt.

Feltámadnak a vesztőhely szellemei a Szénafüvek sztyeppés hátsága mögött, árvalányhajon lobognak az akasztottak teste, mintát rág belőlük a tölgy csipkésposloska. Még mindig legelészik a nyáj.

A Törökvágáson legelészik, a Hója mellett legelészik, a Csigadombnál legelészik, a Mikesi-tavaknál, a Gorbó gerincén a kökörcsinek mellett, a henye boroszlán mellett, a havasi őszirózsa mellett,

váltakozik a két évszak, fölfakadnak a források mind, a Rejtett-forrás, az István-forrás, a Gömbkő-forrás, a Szakadék-forrás, a Szent János-kút, a Gyűrűs-forrás, a Hóvirág-forrás, a Cérna-forrás, a Mackó-forrás, a Binder-forrás, a '88-forrás, a Dagonyás-forrás, a Patak-forrás, a Tisztás-forrás, a Hideg-karsztforrás, a Kőalja-forrás, a Lépcsős-forrás, az EKE-forrás, a Pásztor-kút.

Felbuzognak mind,
és mi, kishitűek, billentyűkkel és billentyűzettel,
továbbra is nehezen nyeljük gyógyszereinket.
Akárhogy nézzük, messziről vagy hunyorítva,
a vizekből *mind a mi arcaink néznek vissza ránk.*
A som- és galagonyabokrok mögött, a Bácsai-torokban,
a mi torkunkban, torkunk szakadtából, *néhányan,
több szólamban, énekelünk.*

PETŐCZ ANDRÁS

KÉRDÉSEK – VÁLASZOK HELYETT

Szőcs Géza versére

Lesz még XXVI. század?, leszünk még akkor?, lesz még test?, ha lesz még bárki is, akinek teste féltett *kincs*, porhüvely, esendő, törékeny tartozéka valaminek, amit, *nem is tudom*, nevezhetünk talán léleknek is, lesz még bármi ilyesmi?, ötszáz év múlva majd?, lesz még fájdalom?, öröm?, elszánás?, akarat?, elmerülhet-e még az akkori tekintet, *ha lesz*, másnak az akkori tekintetében?, lesz-e még szépség?, és lesz-e még szív, *ami vágyat érlel?*, és lesz-e még gyűlölet?, érzelmek lesznek-e még?, és, ha mindez lesz is, *legyen*, azt kívánom, akkor lesz-e még szó?, mondat?, vajon lesz-e írás?, amely a gondolatnak formát ad abban a távoli jövőben, lesz-e gondolat?, és dolgoznak-e szebb jövőn távoli utódaink?

A „szebb jövőn” dolgozik mind-mind, aki itt?, és nem csupán itt, de mindenfelé, ahol vagyunk, sok-sok milliárd, lehet-e még „dolgozni” „szebb jövőn”? és minek?, vagyis ha lehetne, akkor is miért?, és mi ez, ami van?, miféle összezavarodott, *esésben szét*, igen, esésben, *porba hullásban szét ez itt?*, miféle bizonytalanságok?, acsarkodások? és dühök?, miféle lázas levegő-után-kapkodások?, miért és miféle légszomj?, mire is vagyunk annyira éhesek?, és főleg *mi ez a különös és bávátag szürkeség felettünk?*, mi ez, ami itt van és láthatatlan?, és ami mindenre rátelepszik?, mindent eltakar?, *folyton csak hibaüzenetet küld, és frissítéseket követel*, miközben nem engedi, hogy végre szippants egyet a nem létező friss levegőből?, *mi ez!?*

TURCZI ISTVÁN

VÁLASZ A XXVI. SZÁZAD KÖLTŐJÉTŐL

Szócs Géza *Kérdések a XXVI. század költőihez* című versére
[kódolatlan szövegtörödéek]

„Így is, úgy is”
Szócs Géza

Siglo veintiséis	hejmo	poet	
	lingua monumentum	מקראל	
	مرئي	riesci a vedere chiaramente?	
Rauchvorhang	presidengti	slāṇi	
	rudnik	левак за песак	fallskärmsjägare
stróicthe	yanik	njišuci se	i gjymtuar торгон луу
	bombefly	நத்தை ஓடு	ПІНЕТКИ
	شنیده شود	τραγούδι	
	y некалькі галасоў	špiewamy	
sjó	tragies	अन्यक्रिया	
	walinzi waliosimama	na praiá	
årdchlaid		難破船	
	vosy	nu' ó'c mu'a	
	splaiul spânzurătorilor de-alungul Parcului Central		
Laternen		hruška	
	lideres da cidade	residents armats	
Stacheldraht	θέατρο	barricades	
	seina liimid	风 hotel	खंडहर
	han stirrer ind i øjnene	suntsiketa	
	город	地球	welat
	vieraat pohjat	yad əl	
		tidak kira berapa banyak yang mati	
	kuyular	mga mapagkukunan	উঁক
urupā	ruiterstandbeelden	moto	
	պիչացնողներ	constructores de campo	
	abantu	teška vrsta čoveka	
for such a long time			
mais combien de temps			
		mégis a te arcod néz vissza rád	

